

Buitengebied Emmen

Voor het buitengebied van de gemeente Emmen is een voorbeeldplan gemaakt in het kader van de Vierde Nota Ruimtelijke Ordening (Vinex). Het project 'Emmen nu!' is daarvan het resultaat. Zie elders in dit nummer. De gemeente werkt hierbij nauw samen met de Landinrichtingsdienst en het Ingenieursbureau Oranjewoud B.V. Een gesprek met drie plannemakers.

Jan Abrahamse

De gemeente Emmen heeft zich in de loop der tijd via een reeks ontwikkelingsgolven geprofileerd tot de huidige situatie. De eerste golf was die van de veenontginning, gevolgd door de tweede golf namelijk de landbouwkundige ingebruikname van de dalgronden. Daarna kwam de industrialisatiegolf. De vierde was de ontwikkeling van de glastuinbouw in de jaren '50 en de vijfde golf was de spreiding van rijksdiensten zoals de Topografische Dienst. De laatste is de recreatie- en cultuurgolf. Het Noorderdierenpark is een uitstekende exponent van deze zesde golf. Met het themapark op de Noordbargeres wordt die ontwikkeling verder uitgebouwd. Dit park wordt gerealiseerd met behoud van de cultuurhistorische waarden van dit gebied. Dat is dus anders dan bij de komst van de Floriade die overigens niet doorgaat. Volgens de onderzoekers blijft de kwaliteit van het buitengebied van Emmen achter bij de zesde golf.

'We moeten wat doen aan de kwaliteit van het buitengebied. Je geeft in 'Emmen nu!' mogelijkheden aan hoe je met de landbouwstructuur en de dorpsstructuur kunt omgaan', aldus Piet Ziel, projectleider van 'Emmen nu!' en landschapsarchitect en afdelingshoofd Planvorming, Beleid, Voorlichting en Educatie, Groen, recreatie en Toerisme van de gemeente Emmen.

De hard disc van het landschap

De gedachte om 'Emmen nu!' te realiseren is volgens Piet Ziel voortgekomen uit twee ideeën.

'De ene is om de akkerbouwgronden die braak komen een nuttige functie te geven o.a. voor waterwinning. Het andere idee is om de verborgen rijkdommen op geologisch, archeologisch en cultuurhistorisch gebied in het buitengebied meer naar voren te brengen. Deze ideeën werden gebundeld en in het kader van de Vinex als prijsvraag ingestuurd.'

Als Ziel hier over praat wijst hij op een kaart de kwaliteiten van het landschap rond Emmen enthousiast aan.

'Het zijn de verschillen in de ondergrond, de aanwezigheid van de Hondsrug, de verschillende grondwaterstromen, de beken Slenerstroom, Valtherdiep en de relictten van de Runde overgaand in Ruiten A. De keileemopduiking bij Roswinkel is een stukje Westervolde in de Veenkoloniën.

Dat alles samen met de randveenontginningen van Nieuw Dordrecht en Barger Oosterveen, de lintbebouwing van dorpen als Emmererfseiderveen en het hoogveengebied van Zuidoost Drenthe zijn wezenlijke kenmerken van dit landschap. Nat en droog komen hier bij elkaar. Het vormt de hard disc van dit landschap.'

Glastuinbouw

De glastuinbouw in het buitengebied is een van de belangrijke peilers van de gemeente Emmen. Hoewel de groenteteelt een zeer moeilijke periode doormaakt, gaat het met name met de verkoop van planten en snijbloemen zeer goed. Er worden twee warmtekrachtcentrales gebouwd speciaal voor de glastuinbouw.

Frans van Diepen van de Landinrichtingsdienst signaleert problemen bij de glastuinbouw, die veel water nodig heeft. 'De glastuinbouw haalt zijn water uit grote zandwiningsputten, maar als deze vorm van tuinbouw gaat verdubbelen dan moet er meer water komen en als dat onttrokken wordt aan het grondwater kan dat nadelige invloeden hebben op de nabij gelegen natuurterreinen. Daar komt nog bij dat de reguliere landbouw het water in het voorjaar zo snel mogelijk kwijt wil.'

Jaap Goos, projectleider landelijk gebied bij het bureau Oranjewoud vult aan: 'Er is een beleid om grondwaterwinning te vervangen door oppervlaktewinning. De tuinbouw vraagt een hele hoge kwaliteit en het slootwater dat aangevoerd wordt heeft die niet. Dan moet je zuiveren.'

Rabattenbos

Frans van Diepen: 'De veenkoloniale akkerbouw heeft een bouwplan van aardappelen, suikerbieten en deels graan. Dit teeltplan zal waarschijnlijk moeten extensiveren. De prijzen staan zeer onder druk. Er zijn bedrijven die meedoen aan het invoeren van snelgroeiend hout of permanent bos, want daarmee krijg je de subsidiestromen opgang. Dus je ziet hier en daar dat het landschap plotseling dichtgroeit. Dat is willekeurig want dat hangt af van de individuele boeren. Als je dat anders gaat aanpakken, hoef je de gronden niet voor korte tijd braak te leggen en kun je ze een andere functie geven door natuur te produceren of een boerenbos aan te leggen. Zeker als je dat op één plek kunt realiseren. Je kunt zelfs waterwinnen door overschotwater vast te houden en niet versneld af te laten vloeien. Misschien kun je ook nog het water van de

Het Oosterbos gezien vanaf Klazienaveen noord, foto Rob de Groot

omliggende gebieden opvangen en dat kan een waterreservoir opleveren. Als daar een bos opgezet wordt krijg je het rabattenbos. Dat is een bosbouwpraktijk waarbij je in hele natte gronden greppels graaft en op de ruggertjes bomen plant. Meestal dient zo'n rabattenbos voor ontwatering van bossen. Hier draaien we het om. Als je greppels en sloten graaft kun je meer water bergen. We

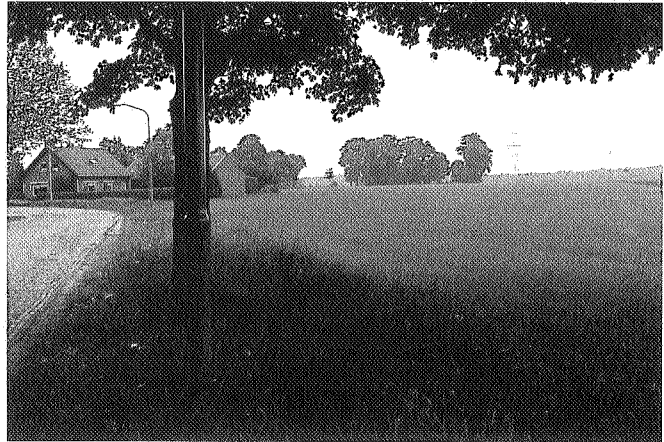
denken daarbij aan een complex van 100 ha aaneengesloten. Je moet het water wel kunnen afzetten' Maar volgens Piet Ziel is dat geen probleem. De vraag naar schoon water wordt steeds groter. Alleen de lokatie van de glastuinbouw in Klazienaveen onttrekt al ongeveer 1 miljoen kubieke meter water per jaar. Bij de voorziene uitbreiding tot 2015 zou dat verdubbelen. Het meeste regenwater in de

glastuinbouw wordt niet opgevangen. Dat zou je in de toekomst wel kunnen doen. Het is technisch mogelijk om een rabattenbos aan te leggen en goed water te produceren, maar alles is afhankelijk van de kubieke meter prijs.'

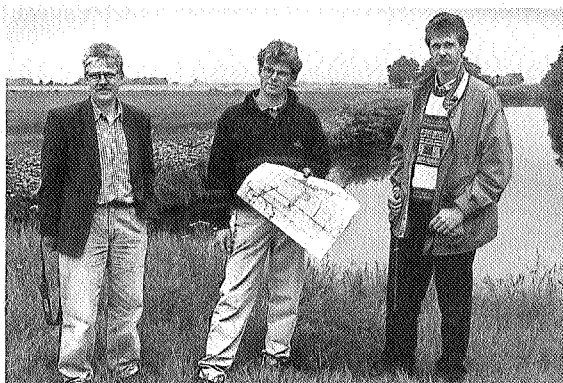
Is er nog vraag naar hout?

Jaap Goos: 'Naar kwaliteitshout altijd, maar

Randveeontginning Barger Oosterveld, foto Rob de Groot

De plannenmakers van 'Emmen nul', v.l.n.r.
Jaap Goos, Piet Ziel en Frans van Diepen,
foto Rob de Groot

van bulkhout is de vraag hoe dat over twintig jaar is. Het moet financieel gezien voor de boeren een alternatief zijn voor de akkerbouw.

Je moet overleggen met de overheid of deze vorm van houtproductie in combinatie met het verkopen van water tot de mogelijkheden behoort'

Hoe krijg je de boeren zover?

Jaap Goos: 'De individuele ondernemers denken anders dan de boeren als totaal. Het inkomen speelt een grote rol ook bij de landbouw. De akkerbouwers moeten natuurlijk een inkomen hebben dat beter is dan het doorgaan met het huidige teeltplan.' Frans van Diepen: 'Er is met die boeren gepraat. Aanvankelijk stonden ze daar nog afwijzend tegenover.'

Maar later is men er anders over gaan denken. De veenkoloniale boer wordt geen waterboer, maar het is duidelijk dat we niet tegen de landbouw maar met de landbouw de leefbaarheid en de economische mogelijkheden moeten verbeteren.'Nb

Flowering the world from Drenthe,
foto Rob de Groot